



Handlingsplanen för hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik

Miljödepartementet, Näringsdepartementet

2008-09-23

Dokumentbeteckning

KOM(2008) 397

Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och regionkommittén om handlingsplanen för hållbar konsumtion och produktion samt en hållbar industripolitik

Sammanfattning

Den 16 juli 2008 antog kommissionen ett meddelande om en handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik. Kommissionens handlingsplan presenterar en rad initiativ som syftar till att förbättra produkters energi- och miljöprestanda och öka efterfrågan för dessa typer av produkter.

Regeringen välkomnar i stort handlingsplanen för hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik. Hållbar konsumtion och produktion är av avgörande betydelse för att uppnå hållbar utveckling och minska klimatförändringar. Dock saknas en mer tydlig konkretisering när det gäller målen för handlingsplanen.

1 Förslaget

1.1 Ärendets bakgrund

Den förnyade Europeiska hållbarhetsstrategin antogs 2006 (10917/2006) och identifierade hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik som en av de sju huvudutmaningarna för hållbar utveckling. Strategin förannonserade antagandet av en handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik.

En konsultation via Internet hölls mellan juli och september 2007 för att få synpunkter från olika berörda intressegrupper på kommissionens förslag att främja hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik. SE lämnade in synpunkter till konsultationen. Ett stort antal intressenter lämnade också parallellt in egna remissyttranden på kommissionens förslag. Ett seminarium för allmänheten hölls i oktober 2007.

1.2 Förslagets innehåll

Kommissionens handlingsplan för hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik utgör en del av kommissionens strategi för att stödja en sammanhållen ansats i EU för hållbar utveckling. Strategin är ett komplement till redan existerande insatser på produkters miljöprestanda och energianvändning och då framförallt energi- och klimatpaketet som presenterades i januari 2008. Handlingsplanen presenterar en rad initiativ från kommissionen som avser att förbättra produkters energi- och miljöprestanda och öka efterfrågan för dessa typer av produkter. Utmaningen är, enligt kommissionen, att skapa en positiv utveckling genom att förbättra varors miljöprestanda över hela livscykeln, stimulera efterfrågan på bättre produkter och teknologier samt hjälpa konsumenter att göra bättre miljöval genom enhetlig märkning.

Handlingsplanen och de presenterade initiativen fokuserar på tre områden:

1. Smartare konsumtion och bättre produkter
2. Resurssnål produktion
3. Globala marknader

För att ge incitament till **smartare konsumtion och bättre produkter** föreslår handlingsplanen ändringar i huvuddirektiven för energianvändande produkter och för miljömärkning. Förslag till ändring av direktivet om energimärkning förväntas presenteras senare under hösten. Främsta syftet är att täcka in ett större antal produkter under lagstiftningen och att utarbeta nya minimikrav för dessa produkter (för att dessa ska få säljas på den inre marknaden). Energimärkning och märkning av andra miljöparametrar ska bli mer omfattande och tydligare. Ett antal andra insatser som syftar till smartare konsumtion kommer också att genomföras. Framförallt ska återförsäljare och producenter engageras för miljöanpassning av sin verksamhet och sina distributionskedjor. Målet är att enskilda stora återförsäljare ska göra åtaganden om ett antal ambitiösa och konkreta insatser med klara mål, tidsgränser, förväntade resultat och övervakningsindikatorer. Dessa åtaganden ska ses som ett svar på kommissionens uppmaning till företagen att öka sitt engagemang för företagens sociala ansvar som det beskrivs i kommissionens meddelande från 2006 (KOM(2006) 136). Vidare ska konsumenter uppmuntras till större medvetenhet och till ett proaktivt beteende.

Andra åtgärder syftar till att på frivillig väg stödja mer miljöanpassade produkter i offentlig upphandling. En del i meddelandet om offentlig upphandling behandlar ett eventuellt kommande förslag om tvingande

minimivåer i fråga om produkter som omfattas av det kommande förslaget till översyn av direktivet om energimärkning under vilka offentliga myndigheter inte skulle tillåtas upphandla. Ytterligare åtgärder ska ge incitament för att stödja miljöanpassad offentlig upphandling, bland annat kommer kommissionen att erbjuda vägledning och verktyg för att offentliga upphandlare ska kunna miljöanpassa sina upphandlingsrutiner.

Inom ramen för handlingsplanens område *smartare konsumtion och bättre produkter* har kommissionen lagt fram följande dokument:

- Ett förslag till utvidgning av direktivet om ekodesign
- Ett förslag till översyn av förordningen om miljömerke (EU-blomman)
- Ett meddelande om miljöanpassad offentlig upphandling

Under hösten 2008 förväntas ytterligare ett dokument läggas fram:

- Ett förslag till översyn av direktivet om energimärkning

I avsnittet *resurssnål produktion* presenteras åtgärder för att främja resurseffektivitet, eko-innovationer och för att öka industrins miljöpotential.

Verktyg kommer att utarbetas för att övervaka resurseffektiviteten, sätta riktmärken för den och främja den. Detta ska göras med beaktande av livscykelperspektivet och med hänsyn tagen även till handeln. I ett senare skede blir det fråga om utförliga materialbaserade analyser och mål med utgångspunkt i betydelsen för klimatet och tillgången till naturresurser.

Innovation inom miljövaror och miljötjänster är en viktig förutsättning för att denna plan ska kunna genomföras och spelar en nyckelroll inom innovationspolitiken.

För att öka industrins miljöpotential presenteras åtgärder för gemenskapens miljölednings- och miljörevisionsordning (EMAS) som hjälper företag att optimera sina produktionsprocesser så att miljöpåverkan minskar och resurserna används mer effektivt. För att stödja miljöindustrins konkurrenskraft och bidra till att den traditionella industrin tar till sig dess produkter och tjänster kommer det att utarbetas särskilda initiativ för miljöindustrin. I detta syfte kommer det att genomföras en omfattande kartläggning av hinder i form av regleringsbrister och marknadsmisslyckanden som försämrar miljöindustrins konkurrenskraft och spridningen av dess produkter och tjänster till andra sektorer i ekonomin. För att öka industrins miljöpotential betonas också initiativ för att hjälpa små och medelstora företag.

Inom ramen för handlingsplanens område *resurssnål produktion* har kommissionen lagt fram följande dokument:

- Ett förslag till revidering av EMAS-förordningen

Under hösten 2008 förväntas ytterligare ett dokument läggas fram:

- Ett förslag till en förordning om ett system för verifiering av miljöteknik

Handlingsplanen presenterar också åtgärder för att stödja hållbara produkter på *globala marknader*, bl.a. genom att främja sektorsansatser (sectoral approaches) i de internationella klimatförhandlingarna som en del av och ett komplement till ett internationellt klimatavtal för perioden efter 2012 (post-Kyoto). Kommissionen kommer att stödja framtagandet av sektorsansatser i samband med framtida internationella klimatförhandlingar. Kommissionen

avser även att driva vidare arbetet mot ökad liberalisering av handeln med miljö- och klimatvänliga varor och tjänster i relevanta handelsförhandlingar, i möjligaste mån baserat på internationella standarder.

Kommissionen kommer att granska resultaten och rapportera om genomförandet av handlingsplanen år 2012. Kommissionen kommer då också att särskilt granska om det behövs ytterligare åtgärder för en bättre energi- och miljöprestanda för produkter, särskilt genom en utvidgning av direktiven om ekodesign och märkning till att omfatta produkter som inte är energianvändande.

1.3 Gällande svenska regler och förslagets effekt på dessa

Allmänt syftar meddelandet till att främja hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik bl.a. genom att utöka nuvarande energi- och miljömärkningslagstiftning samt stödja resurseffektivitet och eko-innovationer. Sådana åtgärder är i linje med regeringens arbete att ändra konsumenters beteende till att konsumera mera miljöanpassade produkter och stärka industrins miljöpotential och marknadsintroduktion av eko-innovativa produkter och tjänster.

1.4 Budgetära konsekvenser / Konsekvensanalys

Kommissionens konsekvensanalys (SEC(2008) 2110) av handlingsplanen sammanfattar resultatet av de åtgärds paket som har analyserats. Det åtgärds paket som ansågs som mest fördelaktigt innehåller en utvidgning av ekodesign direktivet och en mer harmoniserad användning av gemensamma kriterier för offentlig upphandling. Detta paket förväntas bidra till betydande förbättringar i resurseffektivitet och minskade externa miljöeffekter.

Handlingsplanen i sig utgör inget lagförslag och bedöms därför kunna genomföras inom befintliga budgetramar. Konsekvensanalyser för de förslag på översyn av direktiv och förordningar som presenteras i handlingsplanen redogörs för i separata konsekvensanalyser.

2 Ståndpunkter

2.1 Preliminär svensk ståndpunkt

Regeringen välkomnar i stort handlingsplanen för hållbar konsumtion och produktion och hållbar näringspolitik. Hållbar konsumtion och produktion är av avgörande betydelse för att uppnå hållbar utveckling och minska klimatförändringar. Den hållbara näringspolitiken utgör därvid ett grundläggande inslag. Regeringen efterfrågar mer av konkretisering när det gäller målen och ifrågasätter avsaknaden av en tydlig koppling och beskrivning av hur handlingsplanen förhåller sig till meddelandet om

Regeringen ser positivt på inriktningen och val av fokusområden mot bättre produkter och smartare konsumtion, kostnadseffektiv produktion och initiativ på global nivå. Vad gäller förslaget till ett utökat ekodesign direktiv ser regeringen fram emot, efter utvärdering av resultat, att även energirelaterade produkter inkluderas.

Regeringen ser dock en brist vad gäller smartare privat konsumtion. Kommissionen säger att konsumenter ska uppmuntras till ett proaktivt beteende men de förslag som presenteras rör i huvudsak ytterligare och bättre information till konsumenter. Även andra åtgärder som t.ex. klimateffektiva trafiksystem och ekonomiska incitament är av stor betydelse, vilket bör framhållas.

Regeringen välkomnar det fokus som kommissionen sätter på detaljhandeln och producenter, vilka är viktiga aktörer, men efterfrågar en tydligare beskrivning om *hur* ett Detaljhandlarforum ska verka och *hur* man ska arbeta genom sina distributionskedjor. Det är dock av stor vikt att en bredare grupp av aktörer, exempelvis små- och medelstora företag, också ges möjlighet att ingå i en dialog om hållbar konsumtion och produktion/hållbar näringspolitik. Regeringen välkomnar initiativ för att stödja miljöindustrins konkurrenskraft och anser att det är av vikt att den traditionella industrin har förutsättningar att ta till sig miljöindustrins produkter och tjänster.

Handlingsplanen syftar också till att öka andelen miljöanpassad offentlig upphandling, vilket måste ske inom gällande ramar för statsstödsregler. Regeringen anser att miljöanpassad offentlig upphandling är ett marknadsbaserat och kraftfullt styrmedel i arbetet med att styra samhället mot en långsiktig hållbar konsumtion och därmed produktion. Miljökrav ställs i dag inte i den utsträckning som är möjlig. Den offentliga sektorn bör så långt som möjligt enligt lagen om offentlig upphandling och gemenskapsrätten ställa miljökrav vid upphandling. Förslag till nationella och EU-gemensamma åtgärder måste åtföljas av konsekvensanalyser som visar att åtgärderna är kostnadseffektiva.

Vidare anser regeringen att en hållbar näringspolitik ska syfta till en omställning av hela Europas näringsliv i en hållbar inriktning. I detta ingår exempelvis en anpassning till att ställa om Europas näringsliv till de krav och åtgärder som följer av energi- och klimatpaketet som presenterades av kommissionen i början av 2008.

Viktiga element i en hållbar näringspolitik bör vara åtgärder som höjer klimat- och miljökrav på produkter, stärker efterfrågan på klimat- och miljöanpassade produkter, bidrar till en effektiv resursanvändning och inte minst stärker det europeiska näringslivets konkurrenskraft även i ett globalt perspektiv. Ansatsen i en sådan politik bör ha ett helhetsperspektiv och en horisontell inriktning med insatser av generell och gränsöverskridande karaktär.

Regeringen önskar att Europas företag uppmanas ta ansvar i all produktionsled. Företagen behöver inte bara förutsättningar att utveckla nya teknologier utan det ska också vara lönsamt för dem att agera hållbart. Det

offentliga bör agera så att detta blir möjligt genom initiativ som syftar till kompetensutveckling och medvetandegörande hos såväl stora som små företag.

Regeringen understryker vidare vikten av att implementera innovations- och forskningsfrämjande åtgärder, såsom EU:s innovationsstrategi, ramprogram och CIP (Competitiveness and Innovation Programme). Pionjärmarknadsinitiativet utgör därvid ett viktigt inslag.

Regeringen välkomnar initiativ för att skapa globala marknader för hållbara produkter. Liberalisering av den internationella handeln med miljövänliga varor och tjänster är en central del i detta arbete, liksom utvecklandet av internationella standarder. Det är viktigt att utvecklingsländernas förutsättningar och intressen beaktas i arbetet.

Regeringen ser allvarligt på frågan om koldioxidläckage, dvs. risken för att energiintensiv industri som är utsatt för internationell konkurrens flyttar till länder som inte omfattas av koldioxidrestriktioner eller att konkurrensfördelar uppstår för anläggningar i länder som inte omfattas av koldioxidrestriktioner, med ökade globala utsläpp som följd. Regeringen anser att den optimala lösningen för att undvika koldioxidläckage är att i Köpenhamn i december 2009 uppnå ett internationellt klimatavtal för perioden efter 2012.

2.2 Medlemsstaternas ståndpunkter

Ännu oklara. Troligt generellt stöd för handlingsplanen.

2.3 Institutionernas ståndpunkter

Ännu oklara.

2.4 Remissinstansernas ståndpunkter

Meddelandet har ej remitterats.

3 Förslagets förutsättningar

3.1 Rättslig grund och beslutsförfarande

-

3.2 Subsidiaritets- och proportionalitetsprincipen

Vad gäller ekonomiska incitament för att öka medvetenheten till och mellan olika aktörer och konsumenter så anser regeringen att detta ska ske utifrån subsidiaritetsprincipen, alltså huvudsakligen på nationell nivå.

4.1 Fortsatt behandling av ärendet

Meddelandet behandlas i rådskonstellationerna för konkurrenskraft och miljö. Behandling i konkurrenskraftsrådet planeras den 25 september och i miljörådet den 20-21 oktober 2008.

4.2 Fackuttryck/termer

HKP	Hållbar konsumtion och produktion
SCP	Sustainable consumption and production
HNP	Hållbar näringspolitik
SIP	Sustainable industrial policy
EMAS	Eco-management and Audit Scheme